

A modernitás veszélyei

KÖNYVKRITIKA - LXIII. évfolyam, 11. szám, 2019. március 14.

Tolnai Lajos: Új föld, új szerencse. Az előszó írta Hites Sándor. Reakció Kiadó, Budapest, 2018, 140 oldal, 3290 Ft

A cselekmény középpontjában egy új telep önkéntes társuláson alapuló felépítése áll. Magáról az építkezésről viszonylag keveset tudhatunk meg (hacsak annyit nem, hogy majd' mindenki erőn felül tett vállalásokat). Peterdy Károly a telepesek vezetője lesz, de a háttérből Hauzer irányítja a szálakat. Az új föld új szerencsét ígér. A modernizáció nagy ígérete áll itt a háttérben: a barbárok földjének meghódítása, a modern és hatékony társulási viszonyok tudatos kialakításának lehetősége, az urbanizáció mint a nyomor felszámolásának formája. Csakhogy a regényben a felépülő telep egy pillanat alatt a hitelezők markába kerül, a lelkes „argonauták” pedig képtelenek a változásra. Budapest XIX. század végi párját ritkító expanziójának itt olyan összetett leírását kapjuk, ahol hirtelen megmutatkozik az urbanizációs folyamatok összetettsége. (S persze még itt is vajmi kevés szó esik cselédekről, napszámosokról, gyári munkásokról, akiknek az életkörülményeiről Gyáni Gábor írt hajdan nagyszerű kis összefoglalást: *Bérkaszárnya és nyomortelep*, 1992).